

Asia: VN/25733/2021-OKM-334

Lausuntopyyntö valtioneuvoston selontekoluonnokseksi - Uutta suuntaa Suomen digitaaliseen kompassiin

Tavoite 1 - Suomi kehittyy demokraattisena ja sivistyneenä yhteiskuntana digitalisoituvassa maailmassa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Kyllä, täysin. Tämä tavoite heijastuu myös Pohjoismaiden ministerineuvoston visioissa (2023): <https://pub.norden.org/nord2023-004/vision-and-recommendations-for-nordic-democratic-debate-in-the-age-of-big-tech.html>

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Digitaalisissa ympäristöissä voisi korostaa digitaaliseen suvereniteettiin pyrkimistä ja lukutaidon lisäämistä alustojen vallan osalta.

Tavoite 2 - Yhteiskunnan toimijoiden kyky omaksua ja soveltaa uusia ja kehittyviä teknologioita kestävästi ja tuottavasti on vahva.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

3 vain osittain

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Tuloksista puuttuu kriittisten tietojen, taitojen ja asenteiden korostaminen uusien ja kehittyvien teknologioiden suhteen.

Tavoite 3 - Suomi on edelläkävijä digiosaamisessa ja teknologia-alan kehityksessä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Alojen/teknologian kehitys ei saa olla itseisarvo.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

3 vain osittain

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Tutkimusta ei tarvita ainoastaan teknologia-alan innovaatioihin, vaan myös teknologian ja siihen liittyvien valta-, turvallisuus- ja oikeuskysymysten sekä tiedollisten kompetenssien tutkimusta suomalaisen yhteiskunnan kontekstissa. Ks. Digikompassin kokonaisuus.

Tavoite 1 - Datan saatavuus ja laatu sekä datanhallinnan infrastruktuuri tukevat yritysten arvonluontia ja ratkaisujen skaalautuvuutta.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Tietoliikenneyhteydet ovat kattavat, turvalliset ja kestävä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 3 - Palvelin- ja laskentainfrastruktuurit ovat energiatehokkaita ja vastaavat julkisten palveluiden, yritysten ja tutkimuksen tarpeita.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 1 - Digitalisaatio ja dataperustainen arvonluonti etenee yrityksissä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Yritysten tuottavuus ja kilpailukyky paranee uusien teknologioiden onnistuneen käyttöönoton myötä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 1 - Digitaaliset julkiset palvelut toimivat yhteentoimivina palvelukokonaisuuksina mahdollistaen sujuvan asioinnin ja korkean tuottavuuden.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Julkinen hallinto hallitsee yhteiskunnan keskeisten toimintojen datan, teknologian ja infrastruktuurit turvallisesti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti varmistaen yhteiskunnan toimivuuden kaikissa tilanteissa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 3 - Julkinen hallinto toimii tuottavasti tekoälyä sekä uusia digiteknologioita hyödyntäen.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

-

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Poikkihallinnollinen johtaminen ja yhteistyö

Ovatko siinä esitetyt digitalissaation johtamisen ja yhteistyön periaatteet perusteltuja osia osana Suomen digitaalista kompassia?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Digikompassin tavoitteiden ja avaintulosten kokonaisuus

Puuttuuko digikompassin tavoitteista ja avaintuloksista yleisesti jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

-

Tuloksellisuuden seuranta ja vaikuttavuuden arviointi

Mitä mittareita tunnistatte tavoitteiden ja avaintulosten etenemisen mittaamiseen?

-

Miten digikompassin vaikuttavuutta tulisi Suomen tasolla mitata?

-

Toimintaympäristön kuvaus

Geopoliittinen ja taloudellinen toimintaympäristö

-

Turvallisuus ja resilienssi

Tämä on tärkeä teema, johon tulee sisällyttää yhteiskunnallinen turvallisuus ja informaatioeheys, ks. esim. <https://www.sitra.fi/julkaisut/huomisen-luottamus-suomessa/>.

Kriittiset teknologiat ja innovaatiot

-

Hyvinvointi ja yhteiskunnalliset muutokset

-

Digitalisaation ja datatalouden sääntely

-

Yhteistyö ja yhteentoimivuus

Kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisjärjestöjen roolia digitalisaatiossa ja toimintaympäristön muutosten tuottamien riskien hallinnassa on nostettu esiin EU:ssa ja kotimaassa. Järjestöt voivat tuottaa tärkeää tietoa eri yhteisöjen tarpeista niin tietojen, taitojen kuin julkisten palvelujen osalta sekä toteuttaa monia Digitaalisen kompassin tavoitteita. Siksi kansalaistoimijoiden osallistaminen ja resurssien mahdollistaminen ovat keskeisiä.

Uudet teemat

Tekoäly

-

Turvallisuus

-

Hyvinvointi

-

Yhteistyö ja yhteentoimivuus

-

Digikompassin kokonaisuus

Miten arvioisit digikompassia kokonaisuutena?

Lausunto valtioneuvoston selontekoluonnoksesta - Uutta suuntaa Suomen digitaaliseen kompassiin

Demokratian episteeminen toimintakyky algoritmien aikakaudella (DECA) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston selonteoksi Uutta suuntaa Suomen digitaaliseen kompassiin (VN/25733/2021-OKM-334).

DECA on monitieteinen tutkimuskonsortio, joka tutkii demokratian tiedollista toimintakykyä yksilöiden, yhteiskunnan instituutioiden ja politiikan sekä digitaalisten infrastruktuurien tasoilla. Tutkimusta rahoittaa Strategisen tutkimuksen neuvosto.

Pidämme tärkeänä digitaalisen kompassin tavoitetta luoda strateginen visio digitalisaation roolista suomalaisessa yhteiskunnassa sekä käytännön toimista ja vastuutoimijoista sen toteuttamiseksi. Konkretiaa luonnoksesta löytyy suhteellisen vähän.

Kiinnitämme lausunnossamme erityisesti huomiota kansalaisten tiedollisten oikeuksien rooliin selontekoluonnoksessa sekä tavoitteiden toimeenpanoon.

Suomen tulisi toimia kärkimaana eurooppalaisen digisääntelyn toimeenpanossa. Suomen tulisi lisätä resursseja etenkin digipalveluasetuksen, tekoälyasetuksen sekä medianvapausasetuksen toimeenpanoon. Kansalaisten oikeuksien toteutumisen kannalta tämä edellyttää viranomaisten resurssointia etenkin keskeisiin tiedottamiseen oikeuksista sekä kansalaisten neuvontaa, joilla parannetaan mahdollisuuksia käyttää oikeuksia käytännössä. Digisääntelyn toimeenpano vaatii jatkuvaa seurantaa ja vertailua eurooppalaisella tasolla, jonka toteutuksessa riippumaton akateeminen tutkimus on keskiössä. Lisäksi on keskeistä jakaa kokemuksia laajalti sidosryhmien kesken.

Suomen tulisi kehittää kansallisesti demokraattista digitaalista politiikkaa. Käytännössä tämä tarkoittaa eurooppalaisen digisääntelyn toimeenpanon lisäksi entistä laajempaa panostusta kansalaisten osallistumiseen digitaalisen politiikassa, sekä siitä vallitsevien erilaisten näkökulmien ja intressien tunnistamista ja huomioonottamista. Kansalaisten osallisuuden tulisi läpikäydä kaikkia digikompassin osa-alueita.

Suomen tulisi tunnistaa riippumattoman akateemisen tutkimuksen roolia ja vahvistaa sen toimintaedellytyksiä digitalisaatiokehityksen ja politiikan seurannassa. Suomen kansallisen vision tulisi perustua tutkittuun tietoon, mukaan lukien kansainvälisesti kilpailukykyinen ja kattava ihmistieteellinen tutkimus digitalisaation vaikutuksista yksilöiden, ihmisryhmien sekä yhteiskunnan

tasolla. Tällä hetkellä digikompassin näkemys digitalisaation roolista yhteiskunnassa on kauttaaltaan teknologiakeskeinen sekä -optimistinen ja keskittyy teknologiaan liittyviin odotuksiin ja toiveisiin.

Suomen kansallisen vision keskeisenä arvona tulisi olla kansalaisten perusoikeuksien – ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Digitalisaation laajamittaisia vaikutuksia kansalaisten perusoikeuksiin tulee arvioida huolellisesti sekä tunnistaa arvaamattomat vaikutukset. Kielteisistä vaikutuksista yhteiskunnan eri sektoreilla on olemassa laajasti akateemista tutkimusta, joka tulee huomioida digikompassin jatkovalmistelussa.

Muut kommentit

Mikäli kommentti ei sovellu lomakkeen muihin asiakohtiin, voit jättää sen tähän.

-

Horowitz Minna
DECA-tutkimuskonsortio (HY)